

Hirdetési díjak

Hatszáz hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb
hirdetéseknél külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eck-
haus den Wollzeile 36.) Haasensteint et Vogler (Wallbach-
gasse 10.) Rud. Alois Publicistische Bureau Budapestben
Haasensteint et Vogler hirdetés közv. irodája. Weiss Mór
hirdetéseket felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest
szervitátor 5. sz.

Nyitási díjak

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva

Egészre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedre	4 „
Egy h. helyben	1 frt 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Főtér 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető
közlemények czimzandók.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap
hatodik évfolyama negyedik
évnegyedére.

A Kelet előfizetési ára:

Egészre	16 frt
Félévre	8 frt
Negyedre	4 „
Egy h.	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélsezerűbben pos-
tai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésbe
küldendők

Nyoz egyszerre beküldött előfizetés
után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

A közigazgatási bizottság.

II.

A közigazgatási bizottság tagjai (1. §.)
a főispán az alispán illetőleg polgármes-
ter, a jegyző, a tiszti ügyész, esetleg
ennek helyettese, mely helyettesít minden
évre a törvényhatóság közgyűlése jelöl
ki (55. §) hol egy tiszti ügyésznel több
nincsen, elyettesül a törvényhatósági bi-
zottságunk más ügyvédség folytatására
jogosított tagja is kijelölhető — az
árvaszék elnöke, illetőleg, a hol külön
elnök nincsen, a közgyűlés által kije-
lölendő agja, a főorvos, a kir. adó-
felügyelő a kir. államépítészeti hivatalnak
a törvényhatóságban levő első hivatalnok,
a tanfelügyelő, a kir. ügyész, a posta- és
táviradai irület igazgatója. A törvényha-
tósági közgyűlésnek tíz választott tagja.

A t. kijelölt államközveket név-
szerint a illető szakminiszter rendeli ki,
illetőleg elölí meg (2. §.) és mivel köz-
igazgatási bizottság minden törvényha-
tóságban van szereve, azonban egy főis-
pán alatt több törvényhatóság is áll: mind-
ezen törvényhatóságok közigazgatási bizott-
ságában ugyanazon kormányközvegek lehetnek
a tagok (9. §.) — A közgyűlés által vá-

lasztandó 10 tag egy oly közgyűlésen, mely-
nek tárgya közé ezen választás a hirde-
tésben felvetetett, viszonzlagos többséggel
kijelölés nélkül szavazatokkal titkosan két
évre választatik. Állami hivatalnokok, tör-
vényhatósági tisztviselők és községi előljá-
rók meg nem választhatók (3 §.).

A 10 választott tag fele minden év
végével kilép.

Az első év végén a kilépés felett sors-
huzás határoz. A kilépett tagok újra meg-
választhatók (4. §). Ha a választott tag-
ok valamelyike időközben megszűnik a
törvényhatósági bizottság tagja lenni, an-
nak egyuttal közigazgatási bizottsági tag-
sága is megszűnik.

A meghalt vagy leköszönt, vagy jo-
gosultságát elvesztett tag helyébe legelső
alkalommal más választatik és ezen vá-
lasztás a közgyűlés előtt 8 nappal köz-
hírré teendő. (5. §.)

A bizottság elnöke a főispán akadá-
lyoztatása esetében az alispán, illetőleg a
polgármester, jegyzője a törvényhatóság-
főjegyzője ki magát akadályoztatása eseté-
ben a törvényhatóság valamelyik aljegyző-
je által helyettesített s aljegyzőket segé-
dül maga mellé venni különben is jö-
sötva van (6. §.). Az irodai teendők ellá-
tása iránt a kormány rendeleti uton in-
tézkedhetvén (7. §.) 411. szám alatt ki-
bocsátott rendeletében közli a miniszter-
táncs megállapodását a következő határo-
zatban: A törvényhatósági igazgató és kiadó
közigazgatási bizottság ügykore részére a
törvényhatóság helyiségeiben külön igazgató
és kiadó könyveket vezetend és a bizott-
ság iratai a törvényhatósági irattárnak egy-
e czélra rendelt osztályában a törvényha-
tósági levéltárnak által fognak kezeltetni.
A közigazgatási bizottság határozatainak
tisztázását, kiadását, valamint általában a bi-
zottság elnökének hatáskörében szükséges
irodai teendők ellátását rendszerint a tör-
vényhatóság rendelkezésére álló munkaszer-
vekre bízandó; ellenben a szakeladók sa-
ját jelentéseiknél, nemkülönben a velük jegy-
zőkönyvi kivonatban közlendő bizottsági
határozatok alapján szakmájukban készí-
tett s a bizottság elnökének aláírása mel-
lett kibocsátandó kiadványaik szerkesztésé-
nél, tisztázásánál és tovább kezelésénél
saját irodai személyzetüket használandják.

A közigazgatási bizottság írásbeli te-
endőinek végzésére a törvényhatósági kö-

nyomda vagy egyéb sokszorosító gépek is
igénybe vehetők; ha pedig az elintézendő
ügyek sürgőssége megkívánja, a bizottság
elnöke a fentebbiek szerint a szakeladók
hatásköréhez tartozó írásbeli teendőknek ki-
vételesan a törvényhatósági munkaszer-
veket alkalmazhatja.

A bizottság hivatalnok és tisztviselő
tagjai a szakukhoz tartozó ügyekben mint
előadók működnek. A törvényhatósági köz-
igazgatás körébe tartozó — és a közigaz-
gatási bizottsághoz törvény vagy szabály-
rendelet által utalt — ügyekben előadó
rendszerint az alispán, illetőleg polgár-
mester, de midőn neki az elnöki teendő-
ket kell teljesítenie (6. §.) vagy bár mely
más okon akadályozva van, a főjegyző; ez
esetben a jegyzőkönyvet a főjegyző által
segédül vett aljegyző vezeti. Oly törvény-
hatóságokban, a melyekben a közigazgatá-
si ügyek a jegyzők, vagy a városokat il-
letőleg a tanácsnokok között szak szerint
elosztva vannak, az alispán, illetőleg a
polgármester az egyes ügyek előadása vé-
gett a szakok előadóit a bizottság ülésé-
be berendelheti, ezen berendelt szakelá-
dók azonban szavazattal nem bírnak (8. §.)

A bizottság ülései nyilvánosak. De
fegyelmi választmányának üléséből (11. §.)
a hallgatóság eltávolítható.

A bizottságnak azon tagjai, kik vagy
állam hivatalnokok, vagy törvényhatósági
tisztviselők, a bizottság kebelében műkö-
désük és mulasztásaikra nézve ugyanazon
felelősség és felelősség alatt állanak, a
mely őket hivatalos minőségükben fogja
egyéb hatáskörükben terheli (74. §.). A
törvényben megszabott névszerinti szava-
zások esetében a törvény rendes utján fe-
lelősek (80. §.) A törvényhatósági közgyű-
lés által választott tagjai, ha a meghi-
vatalozást elfogadták, kötelesek a teendőkben el-
járni (75. §.) ki a nélkül, hogy elmar-
adását kellően igazolná, az ülésben meg
nem jelenik, a bizottság által a legköze-
lebb tartandó törvényhatósági közgyűlés-
nek bejelentendő (76. §.) Az elmaradás
igazolásánál a következők fogadtatnak el:
a.) betegség; b.) valamely a tag jelenlé-
tét okvetlenül szükségessé tevő családi
esemény, p. o. születés, esküvő, veszélyes
betegség, vagy éppen haláleset a család kö-
rében; c.) valamely közügyben vagy nem
halasztható magánügyben való távollét.
(79. §.) A mentési okok elfogadhatósága
felett a bizottság határoz (81. §.)

Az e felett hozott határozat a fél
vagy a bizottság bármely ellenvéleményű
tagja által a közgyűléshez felebbvezhető.

Azon bizottsági tag ki, egy félőven
át egy ülésben sem jelent meg és elma-
radását minden alkalommal kellően nem
igazolta, elveszti tagságát és újra nem vá-
lasztható. (77. §.) Ki egy évig nem vett
rész, még ha távollmaradását igazolta is,
kilépettnak tekintetik és újra meg nem vá-
lasztható. (78. §.)

A kiegyezési tárgyalásokról

még a következő részleteket említhetjük fel:
A 80 millió adósságra nézve alakítandó
választott bíróságról a „H-u” a következőt
jelenti: „A választott bíróság egy-egy tagja
lesz a két állam legfőbb törvényszékeinek elnöke
és ezek fognak egy külföldi szaktudóst elnökül
választani és ez a bíróság fogja eldönteni,
hogy befoglaltatott-e a 80 millió adóssá-
g az 1867-iki közös adósságok közt vagy
nem. Ha úgy dönti el, hogy nem: Ausztria
viselendő az egész terhet: ha úgy, hogy igen:
akkor újabb terhünk abból nem származik, de
életbelép az a terv, hogy a közös bankjövede-
lem bizonyos százaléka felül (ha jól tudjuk 6
százaléka) eső jövedelem 30 százaléka (mely
ellenkező esetben a mi állami jövedelmünk
lenne) a mi részünkre is az adósság törlesz-
tésére engedendő. — A fogyasztási adó-
törvényekben egy pár lényegtelen pont
még vitás; de a kiegyezés ezekre nézve is lét-
rejőttnek tekinthető; még pedig a magyar szász-
és czukorgyártás bajainak tekintetbe vételével.”

A bankkárds rendezése ügyében a
„P. II.” azt írja, hogy az erre vonatkozó
tárgyalások azonnal megkezdendők és az új
bank 1877. júl. 1-sején lép életbe. E terv élet-
beléptetése azonban nagyon kétséges.

Egy üdvös mozgalom.

(Sr.) Ha bizonyos határok közt tartatik
és buzgalommal félkarolva lesz, akkor czélra
fog vezetni és üdvös lesz az a mozgalom, mely
az országos nő-közép egyet kezdeményezése
folytat megindult és czélul a hazai ipar pár-
toltását tűzte ki. Tartózkodnia kell ennek min-
den politikai irányzattól, a védegyet minden
tulzástól és egyszerűen kizárólag arra kell
szorítkoznia, hogy azt a mit hazai iparosok és
gyárosok a külföldiekkel egyenlő minőségben
és lehetőleg egyenlő árban előállítani tudnak,
közvetlenül vagy bizományi üzlet utján vevő-

hez juttatnak és egyszersmind a biztos töme-
ges megrendelés által az üzlet fejlesztésére,
sőt finomabb üzletágak művelésére hassunk.
Mind az, a mi ezenül van, még most módunk-
ban nem áll vagy pedig téves irányba vezető
és káros reakciót felkeltő erőfeszítés lenne.
Mert tisztán és kizárólag honi cikkek fogyas-
ztására szorítkozni ma már nem csak a forga-
lom és izlés fejlettsége miatt nem lehet, ha-
nem egyszerűen azért sem, mert legtöbb ipar-
sunk külföldi nyers terményekből és félgyár-
mányokból dolgozik és épen azon utat vág-
nók el ez által, melyen az ipari haladás tör-
ténik, mert minden tanulás és fejlődés
(az eredeti inventio kivételével) az ipar
terén a foglgyártmányok összehállítása után tör-
ténik. A hazai kelme készül külföldi fonalból,
az óra külföldön készült részekből állítatik össze,
s a bőrparárukhoz a bőrt külföldön készí-
tik elő, úgy szintén a luxus cikkekhez való
részeket is. Sőt néha megfordítva: épen az öss-
szehállítást, a formát kell a külföldi cikkek
behozatala által megtanulnunk. És, hogy csak-
ugyan ezen az uton halad legtermészetesebben
iparunk, arra számtalan példát tudnék idézni.
Ha kizártuk volna az angol gépeket, most gép-
gyártásunk nem lenne oly fejlődött, hogy
minden szükségünket kielégíteni képes. A véd-
egylet azt követelte volna, hogy azokat ne
hozzuk be, mert megölik a belföldi ipart;
mindig csaknem vámmentesen hoztuk be azo-
kat, tehát a verseny teljesen szabad volt és
nem, hogy megölte volna ez gépgyártásunkat,
megteremté azt. Hogy kérdésekben, üveg
árakban, bőr árakban most már csaknem
minden előállítani képesek vagyunk, szintén
ennek köszönhetjük és hogy a „veszedelmes”
nek tartott angol pótszerződés sem ártott posz-
tő iparunknak, bizonyítja az a körülmény, hogy
máskülvő óta a szász posztgyáraknak kezdik
meghonosítani a finomabb angol műstrukták.

Mindebből csak azt akartuk következtet-
ni, hogy tartózkodni kell a szoros értelemben
vett védegyleti mozgalomtól, elszőr: mert reá
szükség nincs, de másodsor azért is, mert ve-
szedelmes lehet, mert egyfelől sok iparágunk
fejlettségét megakadályozná és másfelől nagyak-
ciót keltene üzleti összeköttetéseink ellen, már
pedig kivitel kereskedelmünk, előhala-
dásunk legbiztosabb tényezője, ezt megakasztan-
unk nem szabad; sőt tartózkodnunk kell azért
is, mert az 1843-iki mozgalom is bizonyítja,
hogy az ily szélsőség, mely megparancsolja a
fogyasztást és izlést, czélra nem, hanem száma-
talan csalásra vezet. Hisz akkor is a brünni
posztót árulták nekünk „boni” kelmének és mi

A „KELET” TÁRCZÁJA.

ltinaplómból.)*

(Tövis. Fyula-Fehérvár. Zalathna. Ab-
rudbány. Verespatak. Csetátye. Deto-
nata. Torockó.)

Megértem volt Önnek, hogy a kirándu-
lásombanszerzett benyomásokat leírom s Ön-
számára egy kicsit hozok be a porfódta
városba: bárczek illatos legéből. Hogy azon-
ban megnyit ígértém s hogy egy ilyen ígért
mekkora lomсылыval nehezédek egy becsüle-
tes embe lelkiismeretére: miudert nagyon is
átéreztem mindjárt kirándulásom kezdetén.

Ali helyezkedtem el ugyanis a m. ke-
leti vasú egyik kocsiában, melyben Gy.-Fe-
hérvár fő rőpített a sziporkázó tűz-paripa:
már is felmélkedék lelki szemeim előtt az ön
alakja s a tett ígért: s csak ekkor éreztem
valóban, hogy mennyi és milyen könnyelmű
ember va a világon, mint példának okáért jó-
magam s.

E közben berohogott a vonat Tövisre, a
honnan előre megrendelt szekérnek Gy.-Fe-
hérvárrakellett volna szállítania bennünket. Az
indóházál egy fiatal pár üdvözölt Tövisről.
Meghívásuknak, fő hogy az éjrt náluk töltünk
Tövisen, nem tudtunk ellentállani. S így tör-
tént azt, hogy a megrendelt szekeret szépen

*) sorokban egy érdekes kirándulást ír le
a punk kritik barátja, ki néhány héttel ezelőtt, egy
társaság és énekeivel az erdélyi „aranyvidéket” látogatta
meg. Éresemnek tartottak e kirándulás leírását t.
olvasóinknál közölni.

Szerk.

haza küldték, a barátságos meghívást pedig el-
fogadtuk. Tövisen tudvalevőleg csak a között
választhat az ember, hogy vagy négy álló órát
várakozik — éjjeli időben — a Gy.-Fehérvár
felé elindulandó vonatra, vagy pedig a rémsé-
ges éjjeli sötétben szekeret baktat el Fehérvárra,
haugyan van szekerre.

Másnap reggel aztán útra keltünk Tö-
visről s Gy.-Fehérvárra át, — melyről, mint
eléggy ismeretes városról egészen hallgatók —
Zalathnára érkezünk.

Az oda vezető út mindjárt Gy.-Fehérvár-
ron tul kezd már szépülni. A meglehetőes szé-
les völgy, melyet kristály-tiszta hegyi folyócs-
ka hasít át, ígészöbbsé-ígészöbbsé pontokat mutat
a fűrkésző szemnek; a szép sírú öserdőkben
levő tisztásokban, már találkoznak azzal a szép
sötét-zöld színnel, mely a hegyvidékeket any-
nyira jellemzi; mohón szívjuk az ide, illatos
erdei léget, szemelinket pedig a hegytetőkön
végig vonuló szántó-földeken legeltetjük, me-
lyeknek aranyos színezete oly leírhatatlan bá-
jos változatosságot kölcsönöz a tájnak.

Minél közelebb értünk Zalathnához, an-
nál élénkebb lón a vidék. A család, melynek
szíves meghívása következtében tettük tulaj-
donkép az egész kirándulást, egy órányi járó-
földre élénkbe jött s azzal a nehezen leírható
bányászai vendégszeretettel fogadott, mely még
az ismeretes magyar vendégszeretetet is tulszár-
nyalja.

Megérkezvén Zalathnára, — mely egy
kis barátságos kinézésű városka, az 1848-ki
nehéz idők dúló viharainak még most is lát-
ható szomorú nyomaival — minden gondosko-
dástól magunkról, sőt még a gondolkodás fá-
radtságától is megkímélt kedves házigazdánk
szeretetreméltó s kimeríthetetlen vendégszerete-
te, úgy hogy nekünk ettől kezdve csak az lón
kötelességünk, hogy lássunk, mulassunk, egy
szóval, élvezzünk.

Már megérkeztünk napján fölkerestük
szeretetreméltó gazdánk társaságában, a Za-
lathnáról körülbelül egy órányi távra fekvő,
ujjonan fölfedezett s csak nem rég művelés alá
fogott higanybányát. A bányagazgatója
rendkívül örövendett, hogy e földre sz helyen ta-
lálkozik olyanokkal, — velem s nőmmel —
kikkel anyanyelvén beszélhet. Az igazgató
ugyanis csak francziául beszél, néhány német
szót pedig: csak tördelve; a második hivatal-
nok ismét angol és csak angolul s németül
tud, a harmadik hivatalnok pedig csupán a
német nyelvet ismeri. Lehet képzelni, milyen
nehezen tudnak egymással közlekedni, mit kü-
lönben többnyire tolmács szolgálja közvetit.

Nevezett tisztviselő urak a legnagyobb
előzékenységgel magyaráztak meg nekünk a
higanygyártás titkait; aztán elvezettek a bá-
nyába is, melyben csalhatatlan jeleivel talál-
koztunk annak, hogy már a rómaiak üzték itt
bányászatot.

Minthogy a bányába csak veszedelmes
— csaknem életveszélyes — uton, két megle-
hető hosszú s keskeny gerendán lehet bejut-
ni, a társaság női tagjai azaltal, míg mi
férfiak a bányát látogattunk meg, a gyönyörű
hegyvidéket keresték föl.

A mi a higanybányászatot illeti, ezt
nem régen kezdte el egy bécsi társaság, mely
azonban nem sokára belga vállalkozóknak adta
el, a kik már most viszont egy nagyobb tőke
felett rendelkező consortiumnak akarják átén-
gedni, hogy nagyobb mérvben lehessen hozzá-
fogni a higanygyártáshoz, minekutána most
már teljes bizonyosságot szereztek a felől, hogy
kifizeti magát, sőt nagyobb hasznot is hajthat
nagyobb tőke befektetésével. Jelenleg még
csak egy mázsa higanyt termel a bánya
évenként.

Az érdekes higanybánya meglekintése

után, említett tisztviselő urakkal együtt visz-
zatértünk Zalathnára, hol másnap megtekin-
tettük a hatalmas kohókat, valamint a többi
telepeket és felszerelvényeket. Kiválóan érdeke-
sek az összes bányaterületről fölvetett térképek,
melyeket a hivatalos helyiségekben mutatnak
meg: továbbá a vegytani labororium, mely-
et annak igazgatója a legnagyobb szívesseg-
gel mutogatott s a legkisebb részleteiben is
megmagyarázott.

Magyarázatai segélyével egész könnyü-
séggel behatoltunk az „aranycsinálás” titkaiba
s a minek feltalálásán a középkori alchimisták
annyit törték fejüket, azt mi picizike kis idő
alatt megértettük s megtanultuk. Hanem per-
sze az a kis különbség meg van az alchimis-
ták és a zalathnai bányászok „aranycsinálási”
büvésze között, hogy míg azok nem a
emberi munka verejtékével s nem a földgyom-
rából, hanem vegyszeti uton akartak aranyot
csinálni, addig a mi bányászaink az anyatöld-
től elrabolt nemes ércből állítják elő az em-
beriség ez imádott bálványát. A labororium-
ban megtanultuk, hogy zuzatnak össze az ara-
nyot rejtő érczek, miként választatik szét az
arany az ezüsttől, miként vizsgálattik meg az
arany tartalma, stb. stb. Még az a nemszak-
értő is, a kinek addig még fogalma sem volt
az aranytermelésről, az egész eljárásról tiszta
áttékintést nyer s aztán a nagyszerű gyárte-
lepeket fokozott érdeklődéssel és teljes tájéko-
zottsággal tekint meg, miután ott nagyban
épen azt látja, a mit a labororiumban ki-
csinyben mutattak és magyaráztak meg neki.

A nép, többnyire románok, erőteljes, ér-
telmes kinézésű faj s mint állítják, tehetőse-
k is, mind bányászattal foglalkoznak, még pedig
külön-külön, vagy társulatokban s meg van
mindnyájuknak saját zúzdájuk. Az egész vidé-

ken Abrudbánya, Zalathna és Verespatak kö-
rül, mint mondják, 40,000 emberrel több fog-
lalkozik bányászattal, a kik nyers aranyokat,
leginkább félgömbalakban, a zalathnai arany-
beváltó-hivatalnál értékesítik, mely pedig vagy
arany- vagy papírpénzzel cserélvén ki, kinek-
kinek a hogy épen tetszik. Saját szemeim
előtt fizetett a beadott nyersaranyért az arany-
beváltási hivatal egy parasztnak o. é. 3500
fritot, egy másiknak meg o. é. 3000 forintot,
még pedig mind csupa mosolygó, ragyogó, egé-
szen új aranypénzben. „Az egyik tulajdonké-
„aranykereskedő” volt; a ki t. i. a környékbeli
parasztoktól a nyersaranyot kicsinyben vásá-
rolja össze, még pedig olyankor, mikor az ille-
tők épen pénzüskében vannak s így potom
áron is eladják aranyukat, csak pénzt, még
pedig papírpénzt kapjanak érte. Itt hát való-
ban megtörténik, hogy a papírnak nagyobb ér-
téke van, mint a nemes aranyércnek. Nevezett
aranykereskedő az ekként összevásárolt nyers-ara-
nyot aztán a beváltási hivatalnál értékesíti. Kér-
deztem, hogy tudja-e a paraszt mennyit ér az
általa beváltásra átadott nyersarany. „Mind a
súlyát, mind az értékét oly pontosan ki tudja
számítani — felelt egyik hivatalnok — hogy
az utolsó krajczárig tudja, mennyit kell neki
kapnia.”

Ez aranybeváltó parasztok egyikével, egy
csinos erőteljes férfival, pompás himzetű u. n.
koszokban, beszédbe ereszkedtünk egy darabig.
Kérdezte, hogy nem akarjuk-e meglátogatni a
Csetátyét és Detonátát; s igenlő válaszunkra
felajánlotta szolgálátát, hogy a meghatározott
napon Bucsumba lesz, a hol lóháton utra kel-
hetünk a Csetátye és Detonátához s e czélra
felajánlotta lovát, sőt azt is megígérte, hogy
„bálmos”-t is készít számunkra.

(Folyt. köv.)

fizettük jó drága áron, hogy áldozunk a hazafiságnak és nemzetiségnek.

E helyett a célnak, melyet nők maguk elé tűzhetnek, egyszerűen arra kellene szorítkoznia, hogy a fölösleges fényűzést, nem az ipar érdekében, hanem saját háztartásuk mérlege érdekében mérsékeljék és szerezzenek tömeges fogyasztást, biztos piacot azon hazai cikkeknek, melyeket minden pénzbeli veszteség és minden izlésről való lemondás nélkül megszerezhetnek. Mert a közelebbi szegedi kiállítás is bizonyítja, hogy mi magunk nem ismerjük előállításai képességünket; vannak oly cikkeknek, melyeket bármely hasonmái külföldi cikkek mellé lehet állítani, és nincs keletők, mert külföldit vesznek és a hazairól nem tudnak semmit. Ha tehát egy egyesület azt tűzi ki célul, hogy a tagok minden megterhelése nélkül, megismereteti a vevőt hazai iparunk előállításai képességével; bizonyíthatja azáltal annak minden városban rendelkezésére bocsátja, egyszerű üzleti árban, hazai termékeinket, ezzel többet fog tenni a hazai ipar érdekében, mint bármely mesterséges védegyeleti mozgalommal.

A háború.

A béke, a fegyverszünet és Milán királyságának kérdései dominálják a külpolitikai helyzetet.

Ujlag megerősítik, hogy a hatalmak immár megegyeztek a portának teendő békepontozatok tekintetében. Ezeket az angol kormány szövegezte, némi kis módosítást tett rajtuk az utolsó órában, azon szellemben és irányban, mint a bécsi kabinet óhajította. Szerbiára és Montenegróra nézve a statusquo ante van elfogadva, a föllázadt tartományokra nézve pedig Andrassy gr. decemberi reformjegyzéke, kiterjesztve Bulgáriára és kibővítve az életbe léptetendő reformok tekintetében is. A javaslatokhoz hozzájárult elvileg Oroszországi is, de föntartotta magának, hogy az életbe léptetendő reformok még további kibővítése iránt pozitív javaslatokat tegyen. A hatalmak egyetértése tehát még sem oly teljes, az öt garancia hatalom megállapodásaival Oroszország áll szemben a maga „kibővítendő reformjaival” s valószínű, hogy ha ehhez nem járulnak hozzá a hatalmak és a porta, Oroszország ezután is vonakodni fog a békéltető irányban hatni a szlávokra, azaz további ellenállásra sarkalja őket.

Ehhez járul még az is, hogy egy mai sürgöny szerint Oroszország kijelentette, miszerint azon esetre, ha Konstantinápolyban meghibásulnak a békétárgyalások, föntartja magának, hogy külön lépjen föl a portával szemben és külön eljárását kövessen. E muszkafnyegetődzés igen sajátosan illik belé a békealkudozásokba!

A fegyverszünet tekintetében jó jelnek veszik azt, hogy a török külügy, Szavfet pasa ott áll, hogy hivatalából elbocsátassák. Ő volt a minisztertanácsban az, ki leghevesebben ellenezte a szerbekkel való fegyverszünet megkötését — míg Oroszország le nem köti szavát arra, hogy katonáit meg fogja akadályozni abban, hogy Szerbiába ösztönöjének.

Ha a hatalmak megegyeztek a békepontozatokban — még mindig a nevezett forrás beszéd — akkor semmi kétség, hogy a békéltérjén. Annival is inkább, mert most már bizonyon lehet állítani, hogy Oroszország soha sem gondolt komolyan a háborúra. A mitéddig tett, az egyszerűen demonstratív jellegét viseli magán s a fenforgó viszonyokban leli magyarázatát. A tüntetésekkel nem volt más célja, mint pressiót gyakorolni a portára.

Milánnak királylány kikiáltásáról újabb érdekes részletek érkeztek; a berlini orosz nagykövetség az esemény megtörténte után azonnal „sajnálatát” nyilvánította és „váratlan esemény” felett és azon reményét, hogy ezen „elhamarkodás” a hatalmak jó hajlamait nem fogja alterálni. Diplomatiái körkörös úgy fogják fel ezen eseményt, hogy általa a mult hét diplomatiái munkája teljesen halomra van döntve; Oroszország, már akár ő töle ered a „váratlan esemény” akár nem, azt fogja nemskára kijelenteni, hogy kényszerítve látja magát elismerni Milán új méltóságát.

Andrassy gróf tegnap igen határozott utasításokat küldött Wrede herczegnek e kérdésről. Az orosz cabinetet pedig közvetlenül és Novikoff útján is értesítette, hogy Ausztria Magyarországot most is határozottan perhorreszcálja Szerbia politikai vagy területi statusának bármiféle alteratióját.

Abdul Kerim seregéről jelentik, hogy abban ragályos betegségek ütöttek ki, és a török sereg emiatt kénytelen minden harmadik napon megváltoztatni állását; a sátrakat, melyeket eddig elfoglalt, fel kellett nyújtani. — Az ostrom ágyuk, melyek Deligrád ostromlására voltak szánva, bele estek a Maritza folyóba,

mert mikor Tatar-Bazardjickból hozták és e folyón át akarták szállítani, a hid leszakadt nagy súlyuk alatt. — A basi-bozukok számát a török sereregnekéjére csökkentik.

Az oroszok Belgrádban. A Szerbiába jövő orosz tisztek kezdetben a belgrádi orosz consulatunál nem igen nagy kegyben állottak; Csernajeff is, ki Karzoff ur sürgető tanácsa ellenére a szerb seregbe felvétellett, megszakította összeköttetéseit az orosz consulatussal. Most azonban a belgrádi orosz consulas let a oroszok főhadiszállása és nézetek főtámogatója Karzoff ur. A benső viszony, (írják a „Times”-nak) mely azelett a fejedelmi konák és szemközti levő orosz consulas között létezett, ismét helyre állott úgy, hogy a konakban semmit sem határoznak el az orosz consul tudta és tanácsa nélkül.

Igy az ellenségeskedések felfüggesztése iránt is csak akkor határozott a fejedelem, mikor az orosz consullal tanácskozott.

A szerb ministerium mindinkább érzi, hogy a hatalom kisiklik kezéből, kételkedni kezd, hogy szilárdan áll-e azon esetben, ha összeütközésbe jön az orosz befolyással a táborban, vagy az udvarnál. A szerb miniszterek észreveszik, hogy sohase kedvelték őket sem a konákban, sem az orosz consulatunál és csak azért jutottak hivatalba, mert más cabinet nem volt lehetséges. Most mindenki lehetséges, a kit a fejedelem és az oroszok akarnak és ha a fejedelemnek Csernajeff és a miniszterek közt kellene választania, a miniszterek nem bizeleghetnek maguknak azzal, hogy a választás az ő javukra ütne ki.

A szultán beszéde.

A szultán, midőn a hadügyminiszteriumot meglátogatta, egy tiszteletré rendezett katonai banquetten is résztvett. Harminczan voltak, köztük a hadügyi, kereskedelmi, tengerészeti s rendőrmiszter; Halim és Sarfet pasák, az államtanács tagjai s több jelentékeny katonai és hadügyminiszteri hivatalnok.

Mielőtt leültek volna, a szultán a vendégek s néhány bebocsátott katonatiszt jelenlétében a következő beszédet tartotta:

„Hadügyminiszterem, pasám s beyeim! Katonánk vitézsége, hazaszeretete s a katonai törvények megtartása már őseinktől öröklött tulajdon. Ezt most ujabbban is bebizonyították. S ezért különösen is kifejezem köszönetemet. Az egész hadsereget tiszteljük meg, ha a tisztek irányában kimutatjuk tiszteletünket. Ha tehát ma önök között vagyok, annak oka az, hogy katonáimnak tanúságot akarok adni becsüléséről és jóakaratomról. A mi intencióink mindig a békére vannak irányozva. De hogy ezen cél eléréjük, szükséges, hogy azt a hadsereg jó szervezetében keressük. Ajánlom azért önöknek s az egész seregnek, hogy kötelességeiket, mint katonák s mint alattvalók minden körülmények között pontosan teljesítsék.”

A szultán eme szavaira Redif pasa a hadügyminiszter válaszolt. Megköszönte azon nagy megtiszteltetést, melyet a Szerb kiseriatban látogatása s e beszéde által a hadsereg iránt tanúsított. „A katonai” — mondá — „csak egy kötelességet ismer: hűségét védeni s életét uralkodójáért feláldozni. E kötelességet betölti s mindenkor be fogja tölti.” A viszonyok nem engedik meg — folytatá tovább — hogy a hadsereg tökéletes szervezetet nyerjen; de ő felsége jelenléte által biztosítva vannak, hogy mielőbb minden hiány pótolva leend s e fölött kifejezte örömét is. Redif pasa beszédét e felkiáltással végzte: „Padiszhakim csokjasa,” melyet mindnyájan ismételték.

Táviratok.

Nándorfehérvár, szept. 25. Törökország a fegyverszünetnek nyolcz napi meghosszabbítását ajánlotta, mit azonban Szerbia, a nagyhatalmak rábeszélése daczára, elfogadni vonakodik.

Bécs, szept. 25. A „Tageblatt” legjobban értesült diplomaciái forrásból közli, hogy a Pruth felé általános délorosz csapat előnyomulások történnek.

Bécs, szept. 25. A nándorfehérvári eseményeknek csak most tulajdonitanak komolyabb jelentőséget, miután minden jelentés megegyez abban, hogy a szerb kormány ha akarná, sem lenne képes többé Csernajeffnek parancsolni.

Bécs, szept. 25. A „Pol. Corr.” fentartással értesül, hogy a fegyverszünet a hadviselő felek közt október 2-ig meghosszabbított.

Nándorfehérvár, szept. 25. Milánnak szerb királylány leendő proklamálása minden nap várható. Bray és Karzoff főkonulok kijelenték, hogy ők ez esetben is Nándorfehérvárról maradnak, ellenben Ausztria-Magyarország, Anglia és Olaszország diplomaciái képviselői azonnal elhagyják Szerbiát.

Nándorfehérvár, szept. 25. A harcstérrel jelentik, hogy az ellenségeskedések a szerb részről ismét megkezdődtek.

London, szept. 25. Gladstone szombatn beszédet tartott a szabadelvű párt képviselői előtt; kijelenti, hogy a conservatívek tartoznak a kormányt a közvélemény által javasolt irányba terelni, különben a liberális párt hasznát fog huzni a keleti kérdés mostani állásából: Angolország sulya nem az igazi mérlegbe vettettéddig.

Magyar lapok szemléje.

Az „Ellenőr” bajnak tartja, hogy a rendjelek után oly egyének futnak, kik nem a maguk valódi érdemei, hanem a rendjelek által izeknek a társadalomban sulyt szerezni. A polgári és katonai elismert érdemek kitüntetését szükségesnek tartja. Az ellen sincs kifogása, hogy az illedelmi szokásoknak külföldiekkel szemben elég tétessék; de ennél ne történjék semmivel se több. Ezeknek elmondására a Budapesti lezajlott ünnepélyek indították; nem özönt, hanem megválogatást vár hazánkfiak közt. A legutóbbi megjegyzést pedig tette azért, mert vele nem annyira a jövő iránti aggodalmát, mint inkább a mult fölötti kritikát akarta hangsúlyozni.

A „Hon” azt hiszi, hogy két állam két független főbírája és az einkül választandó külföldi bíró, csak be kell hogy nézzenek az államadósságok lajstromába és ott fogják találni a 80 millió adósságot bevezető az osztrák államadóssági bizottság által, könyvelve a közös számszék által és ilyenek föltüntetve az osztrák pénzügyminiszter által is. És hiszi is, hogy az elfogulatlan bírák e tények folytán ki fogják jelenteni, hogy Magyarországot abból semmi sem illeti.

A „Pesti Napló” azon véleményben van, hogy ha a hatalmak ragaszkodnak a fegyverszünethez és a béke propositiókhoz, ezt nem azért teszik, mintha hinnének a békében, hanem csak pro forma és diplomatiái okokból. Mert Európa még nem kész a keleti háborúra. Ha ez megindul, nagy és hosszú háború lesz belőle, mint ezt Disraeli megjósolta. A nemzetek élet-halál harca nem szokott rövid tartamú lenni. A szerb skupesina felirata kimondja nyíltan, hogy ez a szerbek élet-halál harca lesz az nemcsak a szerbeknek, de a törököknek és a magyaroknak is s létküzdeme több birodalomnak. A jelen állapotok tarthatatlanok, a népek el nem bírják az örökös félelmet a nagy háborútól, mely el nem maradhat s a roppant állandó hadseregek tartási költségeit. A háborúnak tehát jöni kell s a kérdés csak az: most vagy később?

A „Kelet Népe” a választott bíróság ítéletének hatályára nézve szükségesnek tartaná, hogy mind a két törvényhozás kijelentse, miszerint a 80 millió adósság kérdését elintézték nem tekintve s annak elintézését végérvényesen ama választott bíróságra bizza. A törvényhozások előleges sanctiója nélkül ama választott bíróság ítéletének semmi joghatálya nincs, s alakilag nem egyéb egy propositiónál, melyet csakis a kormány lehetne hivatala megtenni az országgyűlés előtt. A választott bíróság tehát a parlamentari kormány eszmájával merőben ellenkező kísérlet, melynek célja a kormány vállairól levetni az erkölcsi felelősség sulyát s az eldöntéssel járható odiumot áthárítani egy oly egyénre, ki a kormánynak nem tagja s esetleg magára az uralkodó felséges személyre.

Páris, sept. 23-án.

Az angol kormány elnöke gróf Earl of Beaconsfield válaszul az aylesbury banquet-n hozzá intézett toastra egy hosszabb beszédet tartott, melynek főbb pontjait a következőben ki fogom emelni:

Elfogultságra mutatna — mondja — ha azt akarnám állítani, hogy a kormány jelenleg támaszul maga mögött bírja az egész országot, mert van egy párt, melynek gondolatai más dolgok által vannak igénybe véve, mint a permanens érdekek s az ország békéje által; a kormány azonban ezt tekintti törekvései legfőbb céljául.

Sajnákozással látja, hogy a népség egy része oly határozatra tudott jutni, mely országunk érdekeire nézve veszélyes. A beszéd folyamában rosszszallja lord Beaconsfield azok oljárását, kik a jelenlegi helyzetet pártülmekre használják föl és kijelenti, hogy lord Derby a berlini memorandum elvétele után mindig ragaszkodott azon elvekhez, melyek a legnagyobb valószínűsüget nyújtották a keleti zavarok békés megszüntetésére. Közbe jött azonban akkor a szerb hadtizenet.

A legajlasabb rágalomnak bélyegzi azt, mintha Anglia kormánya minden tanácsot, javaslatot vakon ellenezett volna, mely Oroszországból jött. Európa összes hatalmaságai — mondja — jó barátságos viszonyokban élnek Angliával, de egyik hatalomnál sem talál Angolország oly szíves és komoly támogatást mint az oroszoknál. A kormánynak azonban tekintettel kellett lennie a titkos tár-

sulatok észlelmire. A szerb báboru egy vakmerő s nem menthető vállalat volt; mindazonáltal Anglia érdekében minden lehető megtett. Lord Derby a mediatív művét befejezte s nemcsak arra nézve járt el sikeresen, hogy a hatalmakat összetartásra bírta, de biztosítást is kapott a fegyverszünetre, mely pedig igen nehezen volt megnyerhető. A porta kinyilatkoztatta Anglia képviselőjének, hogy kész egy nagylelkű békére, melynek föltételeit maguk a hatalmak alapítsák meg. Lord Derbynek föladatja lesz ismét azon álláspontot elfoglalni, mint a háboru előtt: t. i. egyetértést létesíteni a hatalmak között a török birodalomban levő keresztény alattvalók viszonyainak rendezésére vonatkozólag. Egy angol demonstratív kinyilatkoztatták, hogy a törököket Európából ki kell űzni s egy déli szláv birodalmat vagy köztársaságot alapítani. Ily tervek először keresztül vihetlenek, azután pedig európai háborut idéznének elő. Ellenkezőleg ily ábrándos tervekkel az angol kormánynak békés viszonyt kell létesíteni a porta s keresztény alattvalói között. Az összes nagyhatalmak a keleti kérdés végleges s békés megoldását kívánják s ő azt hiszi, hogy Derby javaslatai erre legalkalmasabbak.

Érdekes a beszédben, hogy Disraeli bevallja, miszerint a kormány nem bírja többé a megszokott majoritást és hogy az oppositót azzal vádolja, miszerint pártérdekeit föl helyezi az ország érdekeinek. Meglep azonban azon állítása, melyszerint Anglia kormánya az oroszokkal a legbarátságosabb viszonyban s egyetértésben volna. Ha ez igaz, akkor mi sem áll többé annak utjában, hogy a keleti kérdés végkép békés uton megoldassék. Adja az isten, hogy az angol kormány azt elérje, mert Európának nagyobb szolgálatot nem lehet teljesíteni, mint a rettegett általános bonnyodalmat végkép elhárítani.

A hirdett képviselő gróf de Mun alyoni bucsuban részt vett s a rákövetkező banquet-n egy beszédet tartott, azon ismeretes themát fejtegetve, melyszerint az encyclica és a sylabus valódi alapjai a hitnek s a katolikus egyetek keletkezéseit adja elő. Kivüle Brun és báró Chanmod is résztvettek a processión, valamint a banquet-n. A banquet-ra egy nagy társaság érkezett bengaljai tűzzel, mi egy kis kellemetlen intermezzora adott alkalmat, ugyanis a tűzoltók azt híve, hogy tűz van, összes szereikkel megjelentek a helyszínen. Érdemes, hogy du Pin tábornok toasztját is föl említem, melyet ő a famos banquet-n tartott: „ha a zászlók a csatárokon kibontatnak s jel adatik a harczra, szokás, hogy a sereg hódol vezérének, a mi zászlónk a kereszt, vezérünk egyházunknak csilhatlan feje — éljen IX. Pius.”

Néhány nap óta a helybeli lapok mivel sem foglalkoznak, mint a szeptember 21-ikének évfordulójaival; nemcsak a republicanus színezetűek, de az ellenpártiak is, mindenki természetesen a maga módja szerint. Midőn némely lapok annyira mennek, hogy nem átalják az első köztársaság kikáltásának napjához kötött gyázatos tetteket is magasztalni, addig a Gaulois igen helyesen mondja: „ha én köztársasági volnék, ennek érdekében igyekezném elfejtetni mindazon datumokat, melyekhez egy életemetdedt banda gazdasági vannak köve stb.” Ma mindenfelől érkeznek a sürgönyök, hol ez évforduló tiszteletré banquet-ke rendeztek; itt Párisban is volt egy pár, az egyiken Louis Blanc elnököl s tartott egy hosszabb beszédet.

Báró d' Arny Sándor.

BELFÖLD.

Nagy-Szeben, 1876, szept. 26.

Szebenmegye, — mint ezt már tegnapelőtti táviratom közölte, — f. hó 25-én izgalmas ülést tartott. A gyűlés lefolyásáról im a következőkről értesíthetem e lapok t. olvasóit:

A közgyűlés igen látogatott volt, amennyiben 331 bizottsági tag közül 259 jelent meg.

A gyűlést Wachter F. főispán megnyitván, felolvastatja Schreiber abbéli indítványát, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvei a hivatalosan kívül német és román nyelven is vitessenek; és felhívja a gyűlést előfölt határozatilag dönteni, mivel a szept. 4-én e tárgyban hozott határozat, mint még meg nem alakult gyűlés határozata, szabálytalan volt s ezért szabályos formában ismételni kell. Erre a közgyűlés egyhangulag elfogadja az indítványt.

A naprend első tárgyat: hogy t. i. a közigazgatási bizottság 10 tagja azonnal vagy csak az ülés végén választassék meg, a főispán, hosszabb vita után, oda dönti el, elnöki jogánál fogva, hogy a választás azonnal meg-ejrendő, mi megtörténik is. Az eredmény ez: megválasztattak a közigazgatási bizottság tagjainak: dr. Bruckner V. ügyvéd, Bologa Jakab (nyugalm. udvari tanácsos), Schneider Frigyes ügyvéd és Malmer Márton, egyenkint 164 szavazattal, továbbá dr. Nemes ügyvéd 165, Höhner Henrik, Michaelis

János és Möfferdt József 63 és Rohmann Vilmos és Kleir Károly 162 szavazattal.

Ezután Gebbel Ferencz mint a 35-ös szervező-bizottság előadója eljerszti jelentését a bizottság megállapodása felől. Ezek mind elfogadtatnak; s ezek szerin 1.) Szebenmegye bizottsága 331 tagból áll 2.) az alispán megbíztatik az új megye határait megjelölni; 3.) a tisztség megbíztatik az megye címereit úgy állítani össze, hogy a/an a volt Szeben és város címere meitt a volt Szász-Sebes, Szerdahely és Ujegyhá székek címere is benne legyen.

Kästner H., mint ugyancsak a szervező bizottság előadója bemutatja a megyének 7 szolgabírói járásra való felosztásának tervét, mely ellen már a bizottságn is emelkedett kisebbségi vélemény. A közülés folyamában a hosszas vitában dr. Bora és Macellariu (románok) a kisebbségi javaslat támogatják néhány módosítással; ugyazt támogatják Romann Visariou és Preda (intén románok); ellenben Klein Károly, Schoclerus és Malmer a többség javaslata mellett melnek szót. E javaslat lényege, — mint e lapunk olvasói előtt ismeretes, — oda megysi, hogy négy szolgabírói járás szed helye mind N-Szebenben legyen. Eszabályozás határozottan törvényellenes, amennyiben az 1870. XLII. toikk 57-é §-a szerinta szolgabírónak járasa területén kell tartania zék helyét; azáltal pedig, hogy Szeben négy irás zék helyét tétetné, három járás szolgabírójának lehetetlen lenne saját járásában lak.

Vége a heves és hosszavitatkozás után Békési Márk biz. tag névszeritszavazást kér, mit a román biz. tagok is támogatván, főispán által elrendeltek. Eredmény: 61 szavazat 81 ellenében a többségi javaslat fogadja el; ezzel szemben a kisebbség különvéleményt jelent be.

S ezzel, miután az idő nagyon előrehaladt, főispán az ülést beszűnti, délutánra halasztván a folytatását.

A délutáni ülésben elősr is Kästner H. terjeszti elő a szervező bizottság javaslatát az új megyei tisztviselői kar lézamatáitól. Erre nézve is elveti a többsége Bologa abbéli javaslatát, hogy 8 szolgabírói járás legyen s változatlanul elfogadja az előzők, kivonatilag e lapok olvasói előtt is ismeretes tervezetét.

Ugyancz előadó beterjesi a szervező bizottság javaslatát a megyei titviselők hatáskörét körülíró szabályrende tárgyában. Ez is elfogadtatik gr. Schweinitz azzal a módosításával, hogy a szolgabíró tartozik önégyedeként legalább egyszer járásának minden községét meglátogatni.

Továbbá változatlanul fogadta a közgyűlés az árvászek hatásköréről vonatkozó statutumot, valamint a szerv. bizottságnak az állandó bizottságra vonatkozó avaslatát, mely szerint az állandó megyei biztság az alispán elnöklele alatt 40 tagból als két osztályra oszlik, egy politikai-közigazgási s egy gazdaságira.

Vége ugyancsak Kästner H. előd beterjeszti a szerv. bizottság által szerkesztett feliratot s illetleg indokolást, melynek kértében a hozott határozatok a belügyminier helybenhagyása elé terjesztendők.

E felirat, mely recriminációba bocsátkozik a Királyföld szervezése leteti törvény miatt s a bizottság elégülettségének adva kifejezést, ismételtlen visszamgy egészen a Leopoldinum diplomáig, hosszabb vitát keltett.

Először is Schreiber ki karja hagyatni a felirat első részét, mint a hely fölösleges phrasisekből áll s másfélór kros nemzetiségi surlódásokra ad alkalmat.

Borcea napirendre-térést indítványoz a felirat fölött, miután az a kisebbség nézeteivel ellenkezik.

Erre Gebbel F. veszi vadmébe a feliratot s egy pathetikus hangon trótt és üres recriminációkkal telített beszédbe ajánlja elfogadásra a feliratot.

Békési Márk ellene szav. s különösen azt a részt támadja meg, mel a sajtó egy részét denunciálva vádolja.

Bologa pártolja Borcea intványát; gr. Schweinitz pedig fel tudja fogni a többségnek — értsd: az ószásoknak — a eliratban kifejezett érzelmeit; mindazonáltal elfogadhatatlannak tartja a feliratot, mivel ifelőt egy sem lesz hatása, a megyében lakó különböző nemzetiségek között pedig csak rosvért szül.

Vége miután Román és orcea a felirat ellen, Schoschterus pedig mellel szölkak volna: a feliratot a többség változatlanul elfogadja.

r. l.

